

Langtidsvirkninger af traumer – findes der et særskilt syndrom?

Interessen for at forstå og afhjælpe følgerne af traumer er stigende i disse år. Inden for faglitteraturen er man begyndt at skelne mellem 1) akutte forstyrrelser, der optræder lige efter en voldsom begivenhed, og 2) posttraumatisk stressforstyrrelser (PTSD), der dannes i ugerne efter et traume og kan fortsætte i måneder eller år. Denne tilstand er svært ubehagelig. Den kendetegnes ved mange genoplevelser, undgåelse af hvad der minder om begivenheden og forhøjet vagtsomhed. PTSD ledsages ofte af depression, angst og andre sekundære symptomer.

Hvis PTSD fortsætter i årevis, vil de oprindelige symptomer ofte blegne og ikke altid kunne forbindes med de oprindelige hændelser. Heri ligger en fare for, at man kommer til at behandle de sekundære symptomer og ikke de primære, som igangsatte de sekundære. Adskillige har derfor prøvet at identificere, om der skulle være bestemte kendetegn for kompliceret eller langvarig PTSD, som er opstået efter fx incest eller krigsoplevelser. I det amerikanske diagnosesystem taler man om DESNOS (= forstyrrelser på grund af ekstrem stress, som ikke kan specificeres på anden måde).

DESNOS er kendetegnet ved 1) ekstremt dårlig følelses- og impulsregulering i form af raseri, selvmordsforsøg og lignende, 2) patologisk dissociation, hvor sammenhængen

i tid og sted kan forsvinde i kortere eller længere tid, 3) somatisering, dvs. psykisk betingede kropslige lidelser, og 4) fundamentalt ændrede antagelser om selvet og forholdet til andre mennesker.

I USA, hvor der findes mange veteraner fra Vietnamkrigen, er det lykkedes en forsker, Julian Ford, at belyse sammenhænge og forskelle mellem PTSD og DESNOS. Hos 84 veteraner fandt han, at 31 % havde begge diagnoser, mens 29 % kun havde PTSD, 26 % havde DESNOS, og 13 % havde ingen af de to lidelser.

Denne fordeling gav mulighed for at se, hvilke omstændigheder der var specifikt forbundet med de to lidelser. To vigtige variable, der ofte forekommer sammen med kronisk PTSD og DESNOS, er depression og personlighedsforstyrrelser. I undersøgelsen blev der taget højde for, at disse faktorer ikke forstyrrede resultatet som skjulte årsagsfaktorer. Resultaterne viste, at de veteraner, der alene havde PTSD, havde oplevet et stort antal krigshandlinger i frontzonen og været vidne til mange grusomheder.

De, der alene led af DESNOS, havde nogle helt andre kendetegn. Mange af dem havde haft en traumatisk opvækst præget af forskellige former for mishandling, overgreb og voldsomme dødsfald. Mange havde selv deltaget i at begå grusomheder. Antallet af invaderende genoplevelser (i form af mareridt, forstyrrende billeder og oplevelsen af, at nu sker rædslerne pludselig igen ("flash-back")) var ekstremt højt. Relationerne til andre mennesker var svært skadede, og behovet for psykiatriske indlæggelser var stort.

DESNOS er en ny og kompliceret lidelse, som man fremover vil forske yderligere i. Fords undersøgelse vil få betydning for udforskningen og behandlingen af andre svært traumatiserede grupper såsom de flygtninge, der kommer til landet som ofre for etnisk udrensning.

ae

Redaktionsgruppen består af:

Ask Elklit,
Thomas Nielsen
(redaktør),
Dion Sommer &
Bobby Zachariae,
alle fra
Psykologisk Institut,
Århus Universitet.

Sekretariat:
Annie Dolmer
(træffes man-fr.
kl. 9-15 på
tlf. 89 42 49 00,
direkte: 89 42 49 22)

Kilde: Ford, J.D. (1999). Disorders of Extreme Stress Following War-Zone Military Trauma: Associated Features of Posttraumatic Stress Disorder or Comorbid but Distinct Syndromes? *Journal of Counseling and Clinical Psychology*, 67(1), 3-12.